

SLOVENKA

Glasiło slovenskega ženstva

Št. 18.

V Trstu 28. avgusta 1897.

Letnik I.

Meseca septembra se obhaja god teh le slovanskih svetnikov: 2. Miljeva, 3. Milovan, 9. Drenka, 11. Slavan, 17. Prvan, 21. Blagoslav, 26. Ljubivoj, Radoslav, 28. Vaclav, Vidica, 30. Jekica. Slovenke! Dajajte svojim otrokom le slovanska krstna imena!

Pri cerkvi.

Pri cerkvenih vratih
Dan na dan sedeva.
Tankaj dan za dnevom
Bolj in bolj medleva.

Roki suhi steza
Vsakemu nasproti,
Kteri v hram se božji
Mimo nje napoti.

Dražestne gospice
Cvetnih lic veselih,
Brzih nog hitijo
Po stopnicah belih.

Vmes gospe, gospodje
Stopajo ponosni,
Kaj njim mar je starka,
Nje očesi rosni. —

Ona steza roki,
Prosi, milo khée,
Smeh, trpká beseda
Le nazaj ji síče.

Starki pa čedalje
Bolj življenje gine,
Dokler z dnem ji zadnjim
Lepši dan ne sine. —

In drugje poišče
Prostor boljši reva —
Mesto nje ubožec
Drugi tam medleva.

Kristina.

Prva sreča

Slike po naravi — Ruski spisala M. Krestovska, po izvorniku poslov. Adolf Pahar.

(Dalje).

V.

Vse je divjalo sem in tja in se vsipalo na krov. Kazan, pokrita z neko lahno lilovo meglo, videla se je v daljavi se svojimi visokimi, ostrimi minareti, zvoniki in kupolami cerkva, katerih zlati križi so jasno goreli na solncu. Oni del mesta, kjer so pristani, se je videl povsem jasno, in s parnika je bilo možno razločevati vrste prodajalnic in tolpo mrgolečih ljudij.

Parnik je veselo zarjovel, kakor bi iz daljave pozdravljal in naznanjal bregu svoj srečni prihod, ter se jel počasi in veličastno, krasno odseva je z orisi svojega belega, trinadstropnega telesa na nebesni modrini, bližati z ljudstvom obsütemu pristanu.

Od tam so mu že mahali z robei in pokrivali.

Bili so tam ljudje, ki so prišli pozdravljat prijatelje in sorodnike, novi potniki, matrosi drugih tu stoječih parnikov, prodajalke kumar in mleka, otroci brez dela, ki pribeže k vsakemu parniku, — in vse to se je gibalo, šumelo in dvigalo v živi, pisani množini.

— Zdravstvujte, zdravstvujte! — so se pozdravljali z došlimi — Kako ste dospeli? Srečno-li?

— Izborno! Ah, Semjon Prohorič, tudi vi ste tu?

— Jaz, Natalija Petrovna, v lastni svoji osebi!

— A kje je Olga?

— Dalje, dalje, gospoda, od borta

Varujte se! Roke od borta proč!

Matrosi so okretno in bistro metali vrvi in spuščali lesene lestve z nižjega krova na pristan, a tolpa se je z obéh stranij nestrpno suvála naprej, gnete in pehaje drug družega, boje se zamude.

No potniki tretjega razreda, ki so bili na nižji palubi (krovu), većinoma delavci z mehovi na hrbtu, so se vsuli v sivi množini naprej in vsem zaprli pot.

— Mirneje, mirneje, ljubi moji! — kričali so jim

matrosi, ki niso utegnili prikrepiti lestev. — Mirneje, saj še dojdete, po enem, po enem!..

Zina, naslovnivša se čez borb, je radovedno gledala od zgoraj na vso to gnječo in nenadoma je strastno poželela, hitro, takoj zleteti po tanki, pod ljudmi se šibéči lestvi ter zariti se v suvajočo se tolpo, ki jo je privlekala uprav zaradi svojega pehanja.

„Ah, kako krasno!“ mislila je radostno in naenkrat ji je prišlo v glavo: „Kako krasno je biti omožena in potovati povsodi in vsak dan videti nove kraje, nove ljudi, nova mesta!...“ A ni še leto tega, ko se je časi vzbudila z grozo, spominjaje se, da bode ta dan nekov izpit! A zdaj ne bo več izpitov, ne učiteljev, ne guvernant, vedno bo le njen mili Aljoša, in ona je svobodna, povsem svobodna ter more delati, govoriti, čitati, vse, kar hoče! In tako prijetno, tako prekrasno je živeti na svetu, in tako dolgo, dolgo jima je še živeti!...

— Pojdiva, Aljoša, tudi midva v Kazan: — vzkliknila je hipoma in ga prijala za roko ter ga gledala z veselimi, blestečimi očmi.

Parnik je stal tukaj tri ure in Aljoša, pogledavši na uro, je prevdaril, da z dobrim izvoščekom lahko ogledata še vse mesto.

Sam bi se bil rad peljal, tembolje, ker je mnogo njegovih spominov bilo zvezanih s Kazanjo. Tu je začel svoje visokošolsko življenje, a je skoro potem zaradi prepira z nekim profesorjem, s katerim se nista marala, odšel na petrograjsko univerzo. Tudi on bi bil rad pogledal znane ulice, na univerzo in pokazal vse to Zini in povedal, kako je živel tukaj...

„Da“ pomislil je hipoma, „to je bila osoda! Moralo je biti, da sem našel Zino in jo vzela, in ko bi se tedaj ne bil sprl s profesorjem — ne bi bil odšel v Petrograd in ne bi bil srečal nje..“

No Zina mu ni dala misliti in ga je čvrsto vlekla za roko.

— Pojdiva, pojdiva, Aljoša! — je nestrpno govorila in hitro gredé zavezavala trakove svojega belega klobuka.

— Ne vznemirjajte se! Še tri ure imate časa, ako pa se malo zakasnite, četrta urica počakam! dejal je kapitan, grede mimo nju in se nehoté nasmihal milovidnemu licu Zine, ki ga je gledala izpod klobuka.

— Ali res počakate! vzkliknola je razveseljena Zina in takoj jo je objela misel, da bode celi parnik, z vsemi potniki, čakal njo, ki bode hotela nalašč pozneje priti nazaj.

— Vprašajte, ni-li na pristanu izvošček Fedor; ako je, hitro ga vzemite; izborna vozi! — zakričal je za njima kapitan.

„Sivo“ občinstvo — po besedah matrosov — je že „odplavalo“ in vrnil se je nazadnje zopet red.

Zina je veselo zbežala doli po lestvi, nasmihala se nehoté se svojim radostnim nasmehom vsem, ki so jo srečavali.

— To je krasen par! — je rekel kapitan poleg njega stoječemu možu Sofije Iljinišne ter zadovoljno gledal za njima.

— Ah, da, da! — hitel je ta z onim oživljenjem, s katerim priletni, veseli možki vselej govoré o lepih ženskah.

— Da, prelest, kaka devojka! Veselo jo je gledatil — rekel je, z nekakim apetitom lizaje svoja polna, rudeča ustna.

— Ves parnik sta zmešala in se svojimi neumnostimi okužila! — srdil se je čmerni mož Marije Pavlovne, ki po lastnem priznanji ni poznal nobene bistvene razlike mej lepo in grdo žensko.

VI.

Zadnji dan njune vožnje po vodi, je bil Aljoša že zjntraj nekako razburjen, ko se je domislil, da bodeta danes doma, in postajal je zamišljen še vedno bolj in bolj. Gledaje nanj, razburjala se je tudi Zina, kateri je sicer potovanje na parniku tako ugajalo, da bi je bila rada še nadaljevala nekaj dni. A v tem hipu je tudi njo vedno silneje navdajala radovednost, kake so te „Jablance“, katere tako ljubi njen Aljoša! Kakov je stan, dom, vrt, sobe, in ona je v dvajsetkrat zahtevala od moža, naji ji pripoveduje o vsem tem.

Priti bi imela še le ob osmih zvečer k svojim „Jablanam“, a Aljoša nestrpno pričakovaje, da se prikažejo hrbtovi znanih gora, že od treh zjutraj ni odšel s krova.

„Nu, zdaj bo skoro, — rekel je kapitan mimo gredé. — Črez tri ure boste doma!“

A Zini so se zdele te tri poslednje ure tako dolge, da se je celó jezila.

Kakó, še cele tri ure?! — vzkliknila je razočarana. —

O gospod, kako dolgo! Morebiti pa je mogoče nekoliko hitreje voziti? Samo malce hitreje! — govorila je kapitanu z onim lokavo - prosečim nasmehom, ki se vidi pri otrocih, kadar gledajo odprto škatljo sladkarij, katere jim stareji dajo samo po obedu, a o katerih tudi vedo, da jih, ako prav lepo prosijo, tudi prej nekaj dobé, ki se ne računijo.

— Ne, hitreje se ne da! — odgovoril je kapitan, smeje se. — Razen čisto malce! — šalil se je da jo je tolažil.

— Še pridete, pridete! kriknila jima je Marija Pavlovna, katera je, sede ne daleko od nju za okroglo belo mizico, pila čaj se starko Nikulino.

— Naj le počasi vozijo, — rekla je starka Nikulina, smehljaje se po svoji dobri navadi — brez vas nam bo dolgočasno!

No Zina se je nehala zanimati za vse okoli sebe — vse njeno zunimanje se je zdaj zbralo na edine „Jablance“; zdelo se ji je, da trajajo poslednje tri ure dalje, nego minoli trije dnevi. (Pride še).

Iz Dr. Dežmanovih spisov.

O lepoti in negovanji človeškega telesa.

Predolgo bi bilo in na marsikaterem mestu za naše štovane čitatelje in čitateljice tudi nezanimivo, ako bi

prevela besedno, kar je napisal dr. Dežman o človeškem telesu in njega negovanji. Za naše čitateljice in čitatelje bode dovolj, ako posnamem iz imenovanih spisov le glavne stvari.

Ko pogledate katerega koli človeka, udari vam najprej v oči njegova rast. Ako človekova rast ne odgovarja zakonom naravne lepote, ali vsaj pravilnosti, tedaj se ne morejo vspeti tudi druga svojstva lepote. Nasprotno pa lahko spregledamo na lepej rasti mnoge nedostatke pojedinih svojstev.

Človeška rast je vedno odvisna od tega, kako so zrastene kosti.

Da je rast lepa ali nelepa, ne sodi se samo po velikosti in debelosti, po dolgosti ali kratkosti okostnice, neotesana ali drobna, plemenita ali neplemenita rast sodi se tudi po razmerji pojedinih kosti proti celoti, po načinu in smeri, kako so se kosti zrastle med seboj.

Razni ljudje imajo vzlic razni velikosti stasa vendar vsa svojstva lepote in prijetnosti. Mero, po katerej se ima soditi lepota rasti, nosi vsak posameznik v sebi: v simetriji ali razmerji pojedinih delov z osebno velikostjo kaže se lep, dovršen stas.

Za mero in temelj v vsakem posameznem človeku ima se smatrati hrbtenica. Po njenej dolžini in debelosti morajo se razvijati vse ostale forme okostnice. Ako sodimo tedaj o harmoniji ali lepoti odraslega človeka, sodili bodemo razmerje pojedinih delov z dolgostjo in debelostjo hrbtenice. Seveda morajo tudi posamezni deli telesa stati v pravem razmerji drug z drugim. Če rečemo n. pr. ta ali ona gospa ima majhno roko, moramo pomisliti tudi na razmerje njene roke z ramo in laktjo, ki morajo biti dalje v zvezi in povsem razmerni s telesom.

Ker pa vlada v človeškem telesu simetrija med levo in desno stranjo, zato morajo biti tudi enaki deli obeh polovic povsem soglasne v njihovem razmerji.

Po vsem tem zahteva dolga hrbtenica in po njej dolgo truplo tudi dolg vrat, ovalno glavo, dolge roke in noge; a kratkemu truplu ali kratkej hrbtenici pristojajo tudi kratki deli. Velik in majhen stas radi lepote in prijetnosti ne sme prestopiti neke srednje meje, ker bi se to vpiralo estetiki.

Pritlikavec in gorostas naj bosta razmerna kolikor jima drago, ne moreta biti niti prijetna niti lepa.

Kakor so kosti in njihovo medsobno razmerje podlaga velikosti, manjini, debelosti in nežnosti stasa, tako bode tudi njihova mehkost, mišice in salo velike važnosti za rast. Pravilo je, da čim debeleje so kosti, tem debeleje morajo biti mišice, a salo mora izpolniti vse jamice med mišicami in kostmi ter tako podati posameznim delom telesa ono lepo zaokroženo obliko, katera se kaže najbolje na ženskem telesu.

Razlikujemo dve vrsti stasa; vitek in jednat ali okrogel stas. Vitki stas je oni, kjer vsi deli telesa stoje v harmonijski dolžini nasproti dolžini hrbtenice. Plemenita vitkost, to je ona vitkost, ki pripada lepoti in umetnosti, teži vedno za višino. Na jednatem stasu prevla-

duje kratkost vseh delov ter vsi ti deli težijo bolj za širino nego za višino.

Od vitkosti in jednatosti preiti nam je na suhost in debelost.

Ne govorimo tu le o bolnej suhosti ampak o takej, kojoj so podvrženi zdravi ljudje. Ako suhost prekorači meje tanjke vitkosti, ter že mole posamezne kosti in konture mišic izpod svetle, suhe, nabrane kože, taka suhost ne more se zvati lepa. Uzroki, da je človek suh, so razni.

Tako n. pr. je slučajna, minljiva suhost, ako človek po letu vsled močnejše transpiracije v čistem zraku upada, a zima ga zopet izpolni in popravi.

Naporno delo in dihanje v prostem zraku poleg gibanja osobito po bregeh pretvarja del sala v ogljenčevo kislino in vodo.

Tako suši človeka tudi strast, hrepenenje, žalost in v obče vsak živahni pretres duše, koji ne pomaga lepoti, a ako traje dolgo, škodi tudi zdravju. Suhost je pa tudi prirojena ter prehaja od očeta na sina. Takemu slučaju se težko pomaga.

Skrofulozna, bledobolna suhost, koja se v mladosti čestokrat zakriva za rdečo, nabuhlo kožo, more se odpraviti le s tem, ako se nadvlada bolezen.

Mnogo je osobito deklet, katere se očitno suše, pa trde vendar, da so zdrave. Pravijo: jed nam gre v slast, prebavljamo dobro, volje smo dobre, vendar se sušimo. Tudi one so to zapazile v zrcalu in iščejo seveda tudi pomoči toda ne v veščakih, ampak v domačih, zdravilih, v časnikih, kjer se obeča se sijajnimi naslovi v najkrajšem času gotova pomoč. Učinile bi mnogo bolje, da bi se za časa izprašale zdravnika za to očevidno upadanje, ki bi v večini slučajev, najdši uzrok, lahko pomagal, drugače si pa lahko nakopljejo kakove organske bolezni.

Vede, da debele oni ljudje, koji sedé vedno v sobi in jedó močnate jedi, posnemali so jih suhotni in čestokrat so dosegli svoj cilj, iz tega uzroka mnoge gospe spavajo dolgo. Vsak pa, ki se je jel sušiti, ne vedé zakaj zna, da to ni pravi pot in naj nikar ne misli, da nadomesti se samo tako tečno hrano, kar je izgubil na telesu. Saj ni za to, da se krepilna hrana le privede v želodec, nego zato, da se s prebavljanjem pretvori v krv. Za to je treba najprej urediti prebavljanje in zabiti se ne sme, da k normalnemu hranjenju spada tudi pravilno delovanje jeter, pluč in mišic potem pa zadovoljna, kolikor možno vesela narav.

Če bi me kdo uprašal, kako se zdravi suhost, rekel bi mu kratko: pojdi po letu na deželo in zdravi se z mlekom. Ker bi pa rad, da bolj popolno razložim, kako se morejo ravnati suhotni ljudje, da si pomagajo čim prej, naštejem nekoliko stalnih pravil, koja so jednako koristna zdravju pa tudi lepoti.

(Pride še) Prevela Marica.

Beda.

V črni pajčolan zavita
Je krožila okrog hiše,
Vedno bliže, vedno bliže,
Stopala je vedno tiše.

In čez hišni prag je spela
V črnem plašči žena bleda,
Pristopila je k rojencu
Žena-rojenica — beda.

Vzela je v naročje dete
Kaj mu pač je šepetala — ?
Predno je odšla iz hiše,
Z detetom je zajokala. —

Kristina.

Stava.

Vrti se, vrti velikansko kolo,
Življenja je to loterija,
Vrte se številke z njim mescev in let,
Usoda nam listke odvija...

In stavim naj zá-se številke še jaz
Na sanje te, lepe, radostne;
Za srečo zastavim to gorko srce,
Ljubezen in nade mladostne!

V i d a.

Nesrečnež.

Vaška dogodbica. Napisal Ivan Ivanov.

Tihega Naceta so ga imenovali vaščani. Bil je lep mladenič; le govoril je malo. Svojo ljubezen je razodel rudečelični hčerki starega, bogatega Češnika le z jednim samim žarečim pogledom. Vedeli niso, kako se je to zgodilo, in nihče si ni mogel pojasniti, kako je postal Nace Franičin ljubimec.

Nace je bil čuden človek. Drugi bi se bili veselili te sreče, a on je smatral to kot delo usode, katere ni moči odvrniti. Njemu se je zdela ravna pot najboljša. Vasovati, to se je domislil, kakor je rekel gospod župnik, sam hudobni duh. Zato je premišljeval tri, štiri tedne to stvar in naposled jasno povedal izvoljenki svoje misli.

„Če je prav, da se ljubiva, Franica, ni nama treba skrivati svoje ljubavi, ako me pa ti ne ljubiš“, je dejal tihim glasom, „bilo bi boljše, da vse končava čim prej. — Če me pa le polovico tako kakor jaz tebe, povej mi to takoj, da pojdem še danes k tvojemu očetu in se z njim dogovorim“.

In Franica ga je veselo pogledala ter rekla: „Da!“

Nace je odšel na to mirno domov. Tu je oblekel svoje nedeljsko oblačilo in povrh še dolgo suknjo svojega

rajnega očeta z lepimi, velikimi gumbi, ki so se svetili kakor čisto srebro.

„Je vendar vražja stvar“, si je mislil Nace na potu k Franičinemu očetu, „jaz in edina hči najbogatejšega vaščana, ki ima škrinje napolnjene s trdimi tolarji in ki vsega svojega zemljišča niti v enem dnevu ne more prehoditi. — Ba! Stari je premeten. Gotovo je že zvedel o najini ljubezni, saj je dosti klepetavih ženic! In on bo že vedel si vse urediti.“

Prišel je do cilja. Postal je nekoliko. Slišal je silno vpitje v hiši. Razločil je glasove starega Češnika in njegovega hlapca Toneta; gotovo sta se prepirala.

„Nisem prišel o pravem času“, si je mislil Nace in se ravno obrnil proti domu, kar je zaslišal votel udarec, kojemu je sledil glasen vsklik. Istočasno so se odprla vrata in rudečelas Tone se mu je zvalil pred noge, pri vratih pa se je prikazal Češnik bledega obraza in stisnjenih rok.

„Pes!“ je zaklical na tleh ležečemu, „lahko bi te pogazil kakor črva, tako si ravnal z menoj! Če se mi kmalu ne spraviš odtod, pokličem orožnike, da te bodo vklenjenega peljali iz naše vasi!“

Tone je vstal. Mrko je pogledal svojega gospodarja in se nato oddaljil.

Stari Češnik je stopil k Nacetu, podal mu roko in ga peljal v sobo. Jezno je zaprl vrata in hodil nekaj časa po sobi sèm ter tje.

„Redek gost si, Nace.“ je začel, ko se je nekoliko pomiril, „in prišel si baš o takem času. Ne bom ti pravil, kaj da mi je naredil Tone, pustimo tó! — Povej rajši, kaj je tebe pripeljalo k meni?“

Nace je začel počasi svojo snubitev. Pravil mu je, kako se že dolgo ljubita Franica in on, ter da bi se rada poročila. V mraku ni zapazil temne rudečice, ki je oblila obraz njegovega poslušalca. — Tiho ga je poslušal Češnik, toda ko je Nace končal, in je rekel stari: „Ne!“, skočil je mladenič prestrašen po konci, mené, da je zadela Češnika kap, ki je ječé govoril:

„Tone je bil pameten hudobnež, kajti hotel je od mene le denarja, a ti si mi pa vzel najdražje, mojega otroka. Ali morda se hoče predrznež le šaliti z menoj!“

Nace se ni upal zagotoviti jeznemu starcu, da še ni nikdar tako resno govoril, nego baš danes.

„Poberi se mi,“ je zakričal Češnik in mu pokazal vrata.

Nace ni ničesar odgovoril. Obrnil se je omahujé k vratom. Pri tem je vstopila v sobo slabotna postava.

„Bodi mi pozdravljen, sosed,“ je zaklical Češnik prišlecu, bogatemu vaškemu trgovcu, „veseli me, da ti morem to takoj povedati! Kar se tiče tvojega najstarejšega sina in moje Franice, je vse dobro; drugi mesec bo poroka.“

A teh besed ni več slišal Nace. K sreči se je že oddaljil. —

Češnik prej morda ni resno mislil na Franičino možitev, a ker je sedaj izgovoril odločilno besedo, sta se takoj domenila oba moža gledé ženitve.

Zelo zadovoljen z izidom svojega razgovora se je

poslovil trgovec od Češnika. Počasi je stopal proti svoji hiši. Kar je skočil izza nekega grma Nace in hitel dalje.

„Počkaj, Nace, da se kaj zmeniva! Lažje se hodi, če se razgovarja.“

A Nace se ni ozrl.

Trgovec je pa začel hitreje korakati in ga je naposled došel.

„Nace, saj ti hočem le dobro!“

„Vem, vem,“ je ta odgovoril, „vem, da ste vi eden izmed mojih najbolj resničnih prijateljev.“

„Veseli me, da to spoznaváš, dobri Nace! — A svetujem ti, pozabi deklico! Jaz nisem hotel, tebi na ljubo, da bi vzel Franico moj Josip, pa Češnik je že tak človek! Značaj njegov je čuden, človek ga ne more razumeti. Nihče na primer si ne more pojasniti, zakaj da hoče mojega sina rajši za zeta nego tebe —“

„Ker ima Josip grbo — menda!“ je rekel Nace.

„Vsak človek je drugačen — —“

„Ali pa, ker vaš Josip gleda navskriž!“

„No, pustiva to. — Čuden človek pa je Češnik, prav čuden! Ti si tako lep fant, ako prste stegneš —“

„Obvisi mi na vsakem deset deklet, menite?“

„Lahko se zanašáš na to! — Čuden človek to! Ah pa vendar, vse moje njive, moji travniki, vsa moja polja, gozd, vsi mejé na njegovo.“ —

Razne reči mu je klepetal možiček, ne da bi izpregovoril Nace kako besedico. — Mrak je legel na zemljo. Kakor s tekočim zlatom je razsvetljevalo solnce vrhove gor; mirno je pel nekje zvon. . . Če bi bil pogledal spremljevalec Nacetov obraz, ne bi si bil mogel misliti, kako mu je razburjeno srcé. — — —

Toda kaj je bilo to?

Nemiren svit je zaplamtel, kmalu je izginil in se zopet prikazal. Večerna zarja vendar ne more biti taka.

„Kaj je?“

„Moj Bog, Češnikovo poslopje gori!“

Doli v dolini je ležalo poslopje; plameni so švigali višje, zmeraj višje, razsvetljuječi okolico. Mogočni črni oblaki dima so se gnali v zrak, zopet legli in se počasi razširjevali čez ribnik.

Okoli njiju je začelo postajati živahno. Plat zvona je bil. — Nacetu je izginila vsa kri z obraza. Kakor okamenel je gledal to krasno, a tako grozovito sliko. Videl ni ljudij, ki so hiteli k Češnikovemu poslopiju: slišal ni, kako so nekateri prestrašeni vpraševali trgovca, ki se je tresel po vsem životu . . .

„Nace!“ je zaklical nenadoma trgovec, „ti si se sprl radi Franice z njenim očetom. Sam sem te videl, kako si skočil izza grmovja! Nace, kdo je zažgal Češnikovo hišo?“

Resno ga je pogledal Nace, potem pa je divje zavpil — od groze.

„Odgovori, človeče!“ mu je zakričal nek kmet in ga stresel.

„Nace, ti si zažgal!“

Ta ni izpregovoril ničesar . . . V tem je vrgel nekdo kamen, in tiho se je zgrudil Nace na tla. Iz rane na glavi pa je tekla kri po zemlji . . .

Kmalu so ga peljali kot hudodelnika v bližnje mesto.

Ničesar niso rešili od hiše. Vse je pogorelo. Stari Češnik je hitel v že na vseh straneh gorečo hišo rešit svoj denar, pa ni več prišel ven. — Tudi Češnikov klapec Tone je izginil tedaj; mislili so, da je končal v ognju svoje življenje.

Nihče v vasi ni dvomil, da je Nace zažgal poslopje, in tako je prišel ta pred sodnike. —

Obtoženec je govoril le malo. Povedal je, da je šel za hišo Češnikovo le zato, da bi še jedenkrat govoril s Franico, kar se mu ni posrečilo, a da hiše on ni zažgal.

Toda pred tako učenimi in izkušenimi gospodi mu ni pomagalo vse to trdovratno molčanje ničesar . . . In tihi Nace je bil kaznovan s petnajstletnim težkim zaporom.

Pet let je že preteklo. — — O kaznjencu ni govoril nihče več. — Kar se je raznesla v vasi čudna vest. Tihi Nace ni bil pravi hudodelnik in je prebil pet let nedolžno v zaporu. — V isti kaznilnici, kjer je bil Nace, je bil zaprt drug hudodelnik, visok, oduren mladenič. Ta je pred kratkem umrl in malo pred smrtjo vse povedal. — Bil je rudečelasi Tone. — V jezi, ker ga je gospodar zapodil, je zažgal poslopje. Potem pa je zbežal iz onega kraja. — — Takoj se je vse to naznanilo Nacetu. Vsi gospodje so ga obžalovali in mu naposled povedali, da sme iti, kamor hoče . . .

Bilo je lepega pomladanskega jutra, ko je zopet zagledal svoj rojstni kraj.

Koliko se je spremenilo od onega dneva! Njegova mati ni mogla prenesti udarca, ki jo je tedaj zadel; umrla je kmalu. — — Po njeni smrti je prevzel Nacetovo posestvice vaški trgovec. K temu se je torej podal najprej prišlec.

Kako se je spremenil sam Nace! — Njegova nekdanja postava je bila sklonjena, blede lice je bilo suho, in oči niso več zrlé veselo kakor poprej . . .

In kaj Franica? . . .

Nihče se ni razveselil njegovega prihoda. Večji del so se mu vsi prestrašeno umikali. Le trgovec ga je sprejel prijazno. Objel ga je in ni vedel dolgo časa, kaj bi rekel.

„Ah, Nace, kako sem sedaj vesel!“ je dejal naposled. „Sedaj se je vsaj dokazala tvoja nedolžnost! . . . Kako so zaničevalno govorili o tebi, Nace! Da bi ti vedel! . . . Le jaz, veš, nisem verjel, da bi bil ti tak hudobnež . . . Zagovarjal sem te, pa kako zagovarjal! . . . Oh kako sem sedaj vesel . . .“

Pomiril se je šele, ko je začel govoriti Nace o računih, a tedaj je oblila lahna rudečica trgovčevo obličje, rekel pa ni ničesar. Peljal ga je v mračno čumnato in mu tu dokazoval na dolgo in široko, kako da mora biti, seveda, veliko ne v Nacetov dobiček.

Potem sta šla na Nacetovo posestvo. Ko sta odprla ograjo, jima je pritekel velik pes nasproti in jima zabranil vhod. Le s težavo ga je pomiril trgovec, od strani pa je jezno opazoval svojega prejšnjega gospodarja . . .

Nihče ni več zaupal Nacetu.

„Nič hudega nočemo pripisovati Nacetu,“ so šepetali . . .

tale jezične ženske, „a zaupati mu ni! Kar ni prej znal, se je naučil zdaj med tatovi in razbojniki. — Torej je boljše, da se ga varujemo! Če pa kdo res verjame, da je popolnoma nedolžen, naj le opazuje Nacetovo vedenje! Kako varno in bojzljivo se vedno ozira na vse strani, kot da bi se bal zasledovalcev. In kako se vstraši, ako kdo stopi nenadoma prédenj! Noben človek, ki ima dobro vest, ni tako bojzljiv kakor ta Nace, in nihče nima tako bodečega, tako zvitega pogleda!“

Zaničevan je hodil Nace okoli, ne da bi mogel začeti kaj resnega. Če ga je srečal kak znanec, se mu je sam izognil, da ga ne bi morda razjezil. O svojem psu pa je mislil, da to ni tako potrebno. Ko mu je nekdaj skočil za vrat, je snel staro puško s stene in ga vstrelil. Ko je gledal hudobno zver, ki se je valjala na tleh, je mislil, da je sedaj res to, za kar ga smatrajo, hudodelnik in pa morilec! . . .

In česar ni storil, odkar se je povrnil v vas, je storil zdaj. Tiho je šel v cerkev, stopil v najtemnejši kot, pokleknil in molil. Naposled se je podal domov; s povešeno glavo, kakor je bila njegova navada, je stopal po stezi. Kmalu je zaslišal korake. Proti njemu je prihajala kaj čudna človeška dvojica. Kmetica z lepim, snažnim robcem v roki, a poleg nje smešen pritlikovec.

Nace se je stresel. Spoznal ju je, Franico in Josipa! Torej omožila se je z Josipom?! . . . No, saj je bila pokorna hči, pa tudi trgovčeve njive in polja so ležale ravno poleg Česnikovih.

Tudi Franica in Josip sta ga spoznala, a nista se mu več mogla umakniti.

Nace ju je moško pogledal; ko sta prišla bližje, je snel klobuk z glave, a reči ni mogel ni besedice.

Ošabno mu je pokimal Josip, in njegova mlada soproga je hitro pogledala na drugo stran, da bi si obrišala solze, kakor je mislil Nace, v resnici pa le zato, ker se je sramovala, da je nekdaj ljubila tega revnega, bolnega mladeniča.

Resno jo je pogledal in korakal dalje. — — —

* * *

Noč je bila, tiha, krasna noč. Kresnice so letale po zraku, cvetlice so duhtele, in mesec je razlival svoj srebrni soj čez molčečo pokrajino. Zaupno je namežikaval Nacetu in se mu smehljal, veliko prijaznejše nego Franica in Josip pred tremi dnevi. A ta se ni zmenil za to krasoto. Po glavi so mu rojile žalobne misli . . .

Kako je ljubil Franico, a ta ga je vendar zapustila in vzela Josipa! . . . Po krivem je pretrpel pet let v ječi; potem se je vrnil, ko se je doznala njegova nedolžnost. Pa kaj, ljudje vendar mislijo, da je on požigalec! Kaj mu hoče svoboda, ko ga ljudje ne marajo, ko ga zaničujejo! . . . Vsi beže pred njim, vsi se ga bojé . . . On pa naj bi to prenašal? . . . Ne! . . .

Drugi dan ni bilo Naceta nikjer; šel je čez noč po sveti, nihče ne ve ne kod ne kam . . .

Življenje in sèn.

Sen sem sanjal v nočnem mraki,
Da sem šetal po vrtéh,
Da sem pri stopinji vsaki
Zrl rumen zlatnik na tleh.

Skrbno bral sem jih po poti
Skrbno vpraševal se vmes,
Ali sanja me le moti
Ali je, kar vidim, res.

„Vse resnica, vse resnica“
Živi sèn mi je legal. —
Prebudi me v sobi tica —
In prevaro sem spoznal.

Višje deklške šole.*)

Spisala Danica.

Die Cultur der Intelligenz nach allen Richtungen ist nicht zu tadeln, aber sie darf nicht das höchste, nicht das letzte Ziel sein. Auf Tüchtigkeit im Berufe, Charakter im Leben, darauf — und darauf allein kommt zuletzt alles an.

Friedrich Wilhelm III.

Še pred nedavnim časom je bilo obče razširjeno mnenje, da ženski popolnem zadostuje, če zna le nekoliko čitati, pisati in računati. Na daljno izobrazbo njene inteligence še nihče mislil ni. No, to se je hvala Bogu v novejšem času izpremenilo. Vsaj merodajni faktorji so dandanes prepričani, da treba tudi ženski vsestranske duševne izobrazbe, če prav se nahajajo v kompaktni masi ljudstva — dá celo ženstva samega dostikrat še prav srednjeveški nazori. — Spoznalo se je, da more le inteligentna, omikana mati vzgojiti inteligentne otroke, da je le od žene, in le od žene same odvisen značaj obitelji. Mož fin in naobražen, vezan na prosto in nevedno žensko bode imel tudi prosto obitelj. Nasprotno pa bode vedela fina, inteligentna žena dati svoji obitelji vedno tudi fino izobrazbo, naj si bode njen mož tudi neomikanec, surovež. Zato je pa v povzdigo splošne omike tudi neobhodno potrebno, da se probudi ženstvo iz nevednosti, iz apatije, v koji je dremalo stoletja in stoletja. V to svrho so se deklške šole že zdatno zboljšale. Snovale so se in snujejo se še vedno tako zvane višje deklške šole. Saj že skoraj ni večjega mesta, ki se ne bi ponašalo s takim zavodom. Na videz je to res prav lepo in mora vsakega prijatelja napredka tudi srčno veseliti. Trezni in kritični opazovalec pa bode kmalo spoznal, da je na zunanje lepo rudeče jabolko v sredini piškavo.

Navadno se trdi, da višja deklška šola nima namena vzgajati za kak poklic; ona hoče podati deklicam le splošne omike. Prosim le malo pozornosti in spoznati mora vsakdo, da je to zmota, in baš ta zmota je kriva, da zgrešijo vse te šole svoj pravi namen. Matere, ki po-

*) S tem spisom se sicer ne vjemamo povsem, vendar priznavamo, da je v njem mnogo zdravih misli. (Op. ur.)

šiljaje svoje hčerke v višjo dekliško šolo, pač ne mislijo, da si bodo morale s kakim praktičnim poklicom služiti vsakdanjega kruha, pač pa upa vsaka mati, videti svojo hčer nekdanj kot gospodinja in — mater. Ali pa ni to tudi poklic in sicer poklic, za kojega je ženska že od narave same izbrana in določena? In k temu poklicu bi morale baš vzgajati višje dekliške šole. A vendar ne misli nihče pri vzgoji na ta važni faktor; da, skoraj bi rekla, da se bojijo deklicam govoriti o gospodinjstvih in materinih dolžnostih, ker bi bilo to — nemoralno.

Oglejmo si tedaj delovanje teh šol nekoliko natanjšeje. Učni načrt je pač jako mnogostransk. Učijo se tukaj vsi možni in nemožni predmeti: besediči se v vseh modernih jezikih, toda vse se dogaja nekako površno, brez vse resnobe, no, saj so same deklice, kojim ni treba vglobiti se v resne študije. Samo da imajo površni pojem o vedah, da jim ni treba do cela molčati, če se sproži v društvu kedaj kako znanstveno vprašanje. Da se pa pospešuje s to površnostjo plitvost značaja, da se pospešuje lahkomišelnost in vihravost, h koji je ženski spol itak le preveč nagnjen, tega ne pomisli nobeden naših slavni pedagogov. Da, še celo disciplina se dostikrat popolnem zanemarja, meneč, da je pri deklicah prav odveč. Saj lahko opazujemo učitelje srednjih šol, pred kojimi v gimnaziji ali na realki vse trepeče; ko stopijo v dekliško šolo, pa še svoje lastne besede ne slišijo, tak nemir je v razredu. A oni to hladnokrvno poslušajo — saj so tu le pri deklicah! „Šola brez discipline mi je mlin brez vode“, pravi Komenski. Prav taki mlini so v obče naše dekliške šole.

A kaj je posledica tega? Deklice zapuščajo šolo, z raznovrstnim znanjem brez vsega reda, brez vse sisteme, kojega ne vedo nikjer in nikdar porabiti, in kojega navadno tudi pozabijo, kakor hitro so se zaprle šolska vrata za njimi. Njihov duh je ostal plitev in nedostopen višjemu duševnemu užitku, a značaj, ki se jim ni mogel izvežbat v tej neredni šoli, se jim tudi pozneje v življenji ne vtrdi. Pred seboj vidimo pravo moderno damo, ki išče ves svoj blagor le v lepih oblekah, v nakitih in zabavah.

Koliko bolje bi pač bilo, da se tudi v dekliških šolah resno in temeljito poučuje, da se i red strogo vzdržuje! Kaj nam pa hasne tolika obilica predmetov, a obdelanih tako površno! Poslušajmo rajši kaj pravi slavni pedagog Diesterweg: Es fruchtet mehr, einen und denselben Gegenstand von zehn Seiten anzusehen, als zehn verschiedene Gegenstände von einer Seite. Nicht in der Summe des Wissens liegt die Bildung, sondern in der vollständigen Durchschauung und fertigen Handhabung alles dessen, was man weiss. Te besede naj bi se uvaževale tudi v dekliških šolah.

Povdarjala sem uže, da deklice, obiskujoče višje dekliške šole, navadno ne mislijo na poklic, s kojim bi se prehranjevale. Dovršivšim svoje „študije“ jim je jedina zadača čakati — moža. K večjemu, da se uči ta ali ona, ki še ni preveč „vzvišena“ za to, kuhati in zdaj misli, da je popolnem pripravljena za spolnjevanje vseh težavnih dolžnosti gospodinj in matere. — Kako pravi Stritar?

„Lepa, imenitna, a tudi težavna je naloga zakonske žene. Blagor možu, kateremu je sreča naklonila dobro ženo, katera izpolnjuje svoje dolžnosti, kakor on svoje, lajša in slajša mu življenje, gladi mu življenja pota, če mu jih tudi s cveticami ne nasiplje“. A kako malo sposobne so naše zakonske kandidatinje za ta posel! Večina deklet stopi v zakonski stan, a nima ne pojma o svetosti in važnosti materinstva, o reji in vzgoji otrok. Seveda, saj se smatra že imenovanje takih stvari vpricho mladih deklet za nemoralno. In vendar hočejo postati vse soproge — matere. Nikomur ne bode pač prišlo na um rediti živino, če nima nobenega pojma o živinski reji, vsakdo se boji materijalne škode ter poizveduje, še predno prične s trudapolnim delom. Ali deco odrejati in vzgajati se upa vsakdo, brez vsake priprave. Ali res ne veste, matere, koliko dolžnosti vam naklada rojstvo nežnega bitja, da se lotite s tako naivno nevednostjo svoje zadače? Pač res, za vsak stan se zahtevajo izurjene podučene moči, le matere tavajo po temi ter se priučé še le polagoma v praksi na škodo svoje lastne dece.

Komu pa naj bi šlo, poučevati deklice o dolžnostih svojega prihodnjega poklica? Gotovo le višjim dekliškim šolam. Zakaj bi se pa ne določile v višjih razredih — seveda le v višjih — ure, v kojih bi se razpravljalo o teh velevažnih stvareh? Naj bi se vendar enkrat spoznalo, da vednost sama ob sebi še ni nemoralna. Sicer pa tudi ne umejem, kaj bi bilo tako nedostojnega, govoriti z mladim dekletom o postrežbi malega deteta, ki je vendar še zgolj nedolžnost in čistost. Sploh se mi pa vidi vsakako bolj moralno, če govori zrela, resna učiteljica s svojimi učenkami v dostojni obliki o tajnostih človeškega rojstva, nego pa če proizvedujejo same med seboj na način, ki ne zadostuje vedno potrebni dostojnosti, a proizvedujejo gotovo! Posledice takega skrivnega proizvedovanja od malo kompetentne strani bodo umevne vsakemu psihologu. Kako lahko si izbriše na ta način nežni metulček prašek s kril! A kedo je temu kriv? Nihče drugi nego ta nesramna premod ost, ki gleda le na zunanjo obliko, a za to, kar se dogaja na skritem, se dalje ne briga. Do voljeno je vse, samo da ni očito! In to imenujejo dandanes moralnost!

Moj nasvet je tedaj ta. Določile naj bi se ure, v kojih bi se predavalo tudi o psihologiji, zlasti otroški, o pedagogiki in specijelno o domači vzgoji. Združil naj bi se z dekliško šolo tudi otroški vrt, da bi imele deklice priliko tudi praktično občevati z otročiči. Razpravljalo naj bi se pa tudi nekoliko več kakor je obično o ženski anatomiji, o higijeni, o otroški reji i. t. d. Da bi morala take predmete poučevati le ženska, je samo ob sebi umevno. Samo na ta način bi nam višje dekliške šole vzgajale deklice, vsestransko omikane, a tudi v vsem sposobne za njihov prihodnji poklic kot skrbne matere in soproge.

Če bode nadalje skrbela šola z resnobno vsestransko obravnavo raznih šolskih predmetov za trdno znanstveno podlago, na koji si učenke lahko same popolnjujejo svojo izobrazbo, če bode vzbujala v teh učenkah ljubezen do duševnega delovanja, če jih bode vedela prepričati, da

smoter človeškega življenja ne tiči v svilnatih krilih in zlatem nakitu, marveč v marljivem delovanju sploh, naj si bode že kot mati v svoji obitelji ali pa v kakem drugem poklicu, potem se izgubi tudi tista bezbrižnost in vihravost iz ženskega značaja, kojo — žal — danes še tolikokrat opazujemo. Pa tudi stan starih devic, dandanes toli zaničevan, ne bode več strašilo našemu ženstvu, če bodo spoznale, da ženska, ki se ni omožila, še ni zgrešila smoter svojega življenja. — Žena bode postala vredna vrstnica in tovarišica značajnemu in omiknemu možu.

(Opozarjam tukaj cenjene svoje čitateljice in čitatelje, da s tem spisom nikakor ne nameravam kreniti ljubljanske v. d. šole, koje delovanja še nisem imela prav nobene prilike opazovati. Govorila sem tu-le po vsem splošno.)

Otožnost.

Nad jezerom megla leži,
Oj megla težka, siva,
Na nebu solnčece zlato
Pa za oblak se skriva.

Ves svet otožen se mi zdi
Brez solnčnega žarenja,
Kot ti, občutno si srce
Brez sreče — hrepenja.

Kristina.

Naše devojke.

Ženska naobrazba in zakon.

V krasnem članku, katerega je napisal v „Figaro“ znani socijolog Hugo Le Roux, trdi pisatelj, da je zakon čedalje manj baš radi ženske naobrazbe; ker višja ženska naobrazba sedanjega časa vpliva na dekleta, da postajajo vedno izbirčnejša v iskanji moža, ona so mnogo bolj izbirčna, nego so bile naše babice in naše matere.

Ako vzamemo za izgled gledališče, kakor pravo zrcalo vsake dobe, pravi Le Roux, da se je dekle, kakoršno je slikal Scribe ali Molière ter drugi njihovi vrstniki zaljubljal na prvi hip, na en pogled, na en smehljaj, saj je ona gledala mnogo bolj na moževe fizične prednosti nego na moralne njegove lastnosti in te zveze, v katerih je žena smatrala svojega izvoljenca za bitje višje od nje, bile so skoro vedno srečne zveze.

Resna in popolna naobrazba, katere so sedaj devojke deležne, daje jim prilike, da lahko same zase skrbe, ne zadovoljujejo se tedaj s prvim, ki jim prihaja na pot; ne hodijo strastno in hrepeneče na možki lov. Nekedaj je mož bil dober, da je le dajal kruha in strehe, če je bilo ženino srce zanj tudi popolnoma tuje.

Nekdanje matere napravljale so iz svojih hčera le pridne gospodinje, dobre matere ali pa so jim dovoljevale le toliko izobrazbo, one izobrazbe lahke in površne,

vsled katere so se lehkotno gibale v družbi. Sedaj pa mora že mlado dekletce, ki hodi še v ljudsko šolo, poslušati svojo mater, ki ji ponavlja: „Uči se pridno, ako hočeš nekedar zadostovati sama sebi. „Možila se bodem kakor si se ti in ne skrbi li oče za vse?“ Ali mati ji ugovarja, da zakoni pešajo in ko ona doraste, morda jih celó ne bode več.

Tako raste dekletce ter se uči sè stalno mislijo, da si mora vstvariti samostojnost, da si mora pridobiti diplomo, s katero se ji odpro razna pota do raznih služb. In ona ista deklica, katere se mož tako boji, boječ da mu v zakonu vzame svobodo, ona ista deklica kaže se mu sedaj še strašnejša. V trgovinah, v zavarovalnih družbah, v poštnih in telegrafskih uradih mu je nevarna konkurentinja in prav v ničem ni nižja od njega ni v delavnosti ni v zmožnosti.

In ker je bila žena do sedaj vajena živeti od tega, kar si je zaslužila z iglo, zadovoljuje se tudi v službah z bolj skromno plačo. In evo, ta boj za obstanek že tako hud v sedanjem stoletji, postruje se za moža še bolj vsled tega tekmovanja. Ne samo, da se oddajajo ženskimi ona mesta, do katerih je imel nekdar pravico on sam, mora še čestokrat poslušati svojega načelnika, ki mu odgovarja srdito, ako ga prosi povišanja plače: „Kaj zahtevale? Kakova ženska mi naredi isto delo za četrtno onega plačila, kakoršno zahtevate vi“.

Tu pa se mora mož biti na svoje prsi ter reči: „Mea culpa“. Sedanji, deloma opravičeni egoizem modernega življenja, ki teži za rafiniranimi ugodnostmi, plaši moža pred zakonom in rodbino.

Vsa ona dekleta, ki prežive vse dolge dneve zaprte v uradih in gledajo, kako gineva njihova lepa mladost med številkami in knjigami, obsojene na delo čestokrat tako suhoparno in enolično, rade bi živele in izpolnjevale one dolžnosti, h katerim je zove že njihova narava. In ženska naobrazba, ki je za moža nevarno orožje v neomoženi ženski, skrha se sama od sebe, ako postane last soproge; soproga bode rabila svojo naobrazbo le v prid svojega tovariša, bode mu modra svetovalka, plemenita navdihalka, vestna in pametna odgojiteljica svojih otrok.

Prilobila Marica.

Galerija ženskih slik.

Beleži Kamnoselski.

I.

„Gospa Marjeta.“

Čemu bi dalje skrival? — —

Ne! Idi, tiha tajnost, v glasni, beli svet in razodevaj, kar skriva globoka tema moje duše . . . da, v moje duše, mojega spomina dolgem, tamnem koridoru je vrsta slik, katere je obesil notri čas, čuvaj skrivnostne galerije v dobi dolgih, davnih let. In vse te slike, veruj, draga čitateljica, niso mrtve fantazije, ne, one dihalo življenje, kajti podobe so bitij, ki so z mojim življenjem

v tako tesnem sorodstvu, da, ako bi si jih hotel iztrgati iz spomina, krvaveti bi morala mi duša in srce. —

In tako pričenem pri tebi prvej, ti blede sanjavo bitje, doli v skrajnem koncu tamnega koridora, pri tebi, Klara.

Kako dolgo je že temu! Bil sem še mladenič sedemnajstih let, ko se je necega dne oglasil mrtvaški zvonček z visocih lin in se je raznesel po malem našem mestecu glas: „gospa Marjeta je umrla!“

Vse je bilo h krati po koncu, tako mirne ulice, kjer je tekel tok vsakdanjega življenja, so zadobile h kratu nenavadno lice: ljudje so postajali in skrivnostno šepetali, zbirali se v gruče, stikali skupaj glave, podajali si roke in zmajaje z glavami se zopet razhajali.

Notri v tamni, črno zagrneni sobi pa je ležala na mrtvaškem odru „gospa Marjeta“.

Dvanajst belih sveč je gorelo okoli mrtvaškega odra. Vonjava cvetja, s katerim je bil, na posebno željo pokojnice, okrašen oder, bila je tolika, da ni bilo možno dihati in da so gorele sveče jako medlo od težkega zraka. Ljudje so hodili kropit, poklekovali molče, molili, hitro vstajali in odhajali zopet. Tu in tam je kdo postal, ozrl se gori v nepremično blede lice, zdihnil, zmajal z glavo in pošepniviši drugemu nekaj na uho, izginil.

Tudi jaz sem jo šel kropit, jedenkrat, — dvakrat, predno so jo dvignili z odra in nesli gori na naše krasno, romantično pokopališče . . . in, ko sem tako stal, zamaknjen v to lepo, belo lice, v te čudovite obrazne poteze, v katerih je še bivala vsa njena duša, zamišljena nad jedno najčudovitejših ženskih usod na zemlji, tedaj mi je drhtela duša v prebritki bolesti, tedaj nisem mogel verjeti, da je mrtva ona, ki je še nedavno gladila moje lice, marveč da samo spi, da spregledajo zopet oči, ki so bile še nedavno tako milo, tako sladko uprte v moje in pri katerem pogledu so se vedno zmocile od tajnostne solze, njene krasne, velike oči . . .

Potem pa mi je stopilo v spomin vse zlato življenje, katero mi je potekalo od prvega hipa, ko sem jo zagledal, pa do zadnjega trenutka, ko je ni bilo več k nam . . .

Kako pa je prišla prvokrat?

Prikazala se je, kakor se prikaže lepa, srebrna luna izza gore, ki očara srce vsakteremu, komur ni še zamrlo popolnoma.

Necega dne je prišla k nam, meni je bilo tedaj kakih osem let, z materjo sta nekaj govorili, pri tem pa je pogledovala v jednomer na me in, ako se še spominjam prav, je pri tem zarudevala in obraz jej je prešinjal nek vesel, radosten svit.

O čem sta govorili z materjo, ne vem, a poslej je prišla skoro slednji dan in ostajala po več ur pri nas. Čutil sem, da sta postali z materjo zelo prijateljici. Sedeli sta skupaj pri veliki javorovi mizi in šivali, pletli, vmes pa govorili veliko in prijazno, smijali se in tudi prepevali. Često pa sem moral hiti blizo jaz, bodisi, da sem si igral, ali se učil, bodisi, da sem poslanjal okolu njih, samo navzoč sem moral biti vedno. No, ni bila ežka naloga to za me, kajti reči moram, tako se mi je omilila, da sem jo začel ljubiti, kakor svojo drugo mater,

— ne, kakor mater, zato je bila premlada; kakor sestro, ali še nekaj družega, česar si nisem mogel raztolmačiti. Oj! kadar sem naslonil svojo kodrasto glavico na njeno šumeče svilno krilo in je počivala njena mehka, čudno sladka roka na mojem lici, tedaj mi je prešinilo dušo nekaj tako nebeškega, da sem bil omamljen! Od dne do dne sem čutil, da me je objel nek od nje izvirajoči čar, ki je napolnil mojo dušo in telo z nekim novim, sladkim življenjem; — a vrhunec tega čaru je bilo njeno divno jasno okó.

O, to okó je bilo nepopisno!

Kako bi bilo možno opisati sploh ves čar, ki je izviral iz njenega bitja? Vsaj mi je ostalo vse le v spominu, kakor neko sladko šumeče jezero, v čegar koprnečih valčkih odmeva vilinsko petje čeznatornih bitij, njih smeh in mameče sanjarenje; — samo sredi tega čarobnega jezera je sijala jasna, solčna oáza, otok poln cvetja in labudjega petja in neminljive sreče . . .

To je bilo vselej v pomladi, v času sadnega cvetja in vonjave v mesecu majniku.

Konci naše hiše je bilo veliko, košato sadno drevo, ne vem je-li bila hruška, ali jablana, tako dolgo je že. Pod istim drevesom je bila okrogla miza, okoli nje pa leseni stoli. Ob tej mizi sta v dnevih cvetja in sence prozornega zelenja posedali moja mati in — ona. Včasih se jima je pridružila še kaka druga žena in to je bilo potem petje! — Jaz sem slonel v njenem naročji, ali pa ležal v travi in pil nebeške žarke njenih vedno na meni počivajočih očij, ali pa sanjal o vonjavi sadnega cvetja, po katerih je grmel roj bučel.

Toda, veste-li, da se ti hipi popisati ne dado? To je nekaj, česar ni zmožno nobenega človeka pero, to je nekaj, kar zabeležujejo v svoje dnevniko angelji sreče in krilatci božji, sedeči na cvetji in rožnih oblakih.

(Zvršetek pride.)

Kako so mislili in čutili veliki ljudje.

Čas leti včas kakor ptič in včas leze kakor črv; ali človek je le tedaj srečen, ko se ne zaveda, če čas mineva naglo ali polagoma. Turgenjev.

Ambicijoznost do časti in do slave je hvalevredna in svetu koristna, ker daje povoda, da ljudje mislijo in delajo velike in vzvišene stvari. Guicciardini.

Le ena žalost je trajna in to je žalost, ki izvira od izgube posvetnega blaga. Čas, ki oblažuje vse druge žalosti, greni to le vedno bolj. Labruyère.

Samčeva starost je najžalostnejša med vsemi; žrtev je, kojo zahtevata narava in človeška družba za kazen njegovega egoizma. V. Bersezio.

Ako je res, da je vsako naše veselje le kratko, večji del naših žalosti tudi ne traja dolgo. Vauvenargues.

Ambicioznost prijema se rajši malih in neznatnih duš nego velikih, kakor ogenj, ki požiga bolj kože nego palače.

Chamfort.

Književnost in umetnost.

Nova opera. Skladatelj Kienzl je dovršil novo opero pod zaglavjem: „Don Chischiotte“ in drugo naslovljeno: „Vrnitev Bonaparteja“, autentični epos Rikarda Wagnerja, kateręga rokopis je podpisan 15. decembra 1840. Wagner, ki je bival tedaj v Parizu, bil je globoko ganjen radi velikih ceremonij, ko so „prenesli pepel“. Pod temi občutki je napisal libreto; ker je pa pozneje menjal svoje politične ideje, ni mislil več na to, da bi delo uglazbil.

V Vjencu čitamo:

Um i srce. Vijenac priča i pripovijedaka za odrasliju mladež. Napisao Dragutin Jovan, zagrebački učitelj. S 3 slikami. 8° str. 188. Zagreb, 1897. Cijena 60 nč.

V tej knjigi so sledeče pripovedi: „Tajni su putovi božji“; „Samo sat života“; „Nenamiren račun“; „Ribar i vodenjak“; „San tvrđice“; „Andjco“; „Posljedice neprepa“; „Bakina priča“; „Bogat je, tko je zadovoljan“; „Vrtlar i njegova djeca“; „Kamate dobra djela“; „Dobra maćeha“; „Tko ustraje, taj se ne kaje“; „Dobrota je velika sreća“.

Vjenac piše, da je tem delom izbral pisatelj najkrasnije, najvzvišeneje momente vsakdanjega ljudskega življenja. Ljudje so narisani psihološki verno in točno, dejanja razvijajo se naravno, osobito se odlikujejo s prekrasnimi, uprav poetičnimi pointami.

Salonska knjižnica, izdaja in urejuje And. Gabršček v Gorici. Cena 1 gl. Prvi zvezek, ki izide te dni, prinese več novel in novelic.

Pierre Loti, znani francoski romanopisec je dovršil dramatiško delo, okoli katerega je delal delj časa. Drama ima štiri dejanja v šestih oddelkih. Imenovalo se bode po glavni junakinji Judith Renaudin.

Hercegovka. Ivan Rendić, dobro znani hrvatski kipar, je izstavil pri tyrčki Schollian v Trstu doprni kip iz najfinejšega Kararskega mramorja, predstavljajoč Hercegovko divne lepote z izrazom žalosti — kip predstavlja — Hercegovino. Kip je posnet se spomenika, katerega je Rendić napravil za pravoslavno pokopališče, samo da na pokopališči Hercegovka spleta venec. Vendar tudi tako ni izgubilo delo prav nič onega čustva, katerega je umetnik navdahnil v presladki ta obraz. Značaj tega kipa je tako mogočen, tako živ, da gledaje, se ti zdi, da diha, poteze vse so preokusno estetične. Nežnost potez, ustvarjena z najfinejšo umetnostjo, je še povešana po tem, kako jo je elegantno ogrnil z robcem, ki pokriva deloma glavo in po kodrih ki ji padajo na vrat gosti in mehki. Rendić je vedel navdahniti svoji Hercegovki sjo čarobnost vzhodne lepote, globoko po čustvu, ženjalno in sijajno po tehniki.

Letno izvestje c. kr. obrtnih strokovnih šol (strokovna šola za obdelovanje lesa z javno risarsko šolo za umetno vezenje in čipkarstvo) v Ljubljani o šolskem letu 1896/97, Na svetlo dal c. k. direktor Ivan Šubic.

Liljan. List za omladinu i puk. Sadržaj 8. broja. 1. Zašto stara mama ne zna pisati, od Zlatice Belohlavek Korač. 2. Djačka koračnica. Spjevao Jakov Majnarić. 3. Kneginja Alemkinja (svršetak). Prof. M. Mikšić. 4. Mali Ivo. Spjevao Rudolf bar. Maldini. 5. Očeva slika. Preveo Jakov Majnarić. 6. Koliko je od zemlje do mjeseca. Pr. Jelica Belović. 7. Domovini. Spjevao S. A. Karabegović. 8. Japan. Priopćio Crnko. 9. Gusiač i nemoćni vojnik. Prev. Jak. Majnarić. 10. Majci. Spjevao A. Karabegović-Hasanbegov. 11. Jastreb. Jelica Belović-Bernadzikovska. 12. U majčinu zagrljaju. Napisao A. Karabegović-Hasanbegov. Svaštice. — Naše slike: Franjo Bartuš. — Gradsko kupalište na Korani u Karlovcu. — Očeve i sinovlje godine.

Razno.

S potovanja.

Polje, vinograd, gore, morje,
Ruda, kupčija tebe redé.
Vodnik.

Da, res; ko bi imeli Angleži ali Nemci tako divno zemljo, kakor jo je Bog podelil Slovincem, to bi bilo reklame! Da bi oni imeli divno „gorenjsko stran“, in pa krasno Savinjsko dolino! Kako bi vabili z gostobesednimi vabili na Bled, na belopeška jezera, k Peričniku, v Vingtart, v Bohinj, v rodovitno Savinjsko dolino s temnimi gozdi, lepim poljem, belimi cerkvicami, bistrimi rekami!

No, tudi v Slovincih se vzbuja zanimanje za prekrasno to zemljo in nadejati se hočemo, da bode zanimanje čedalje večje in da bode Slovenec čedalje bolj podjeten. Res, v nas ni kapitala, vendar nekaj več ga je, nego se kaže svetu, ali Slovenec se boji za svoj denar. Čudno ni, kdor ima denarja, pomni morda še, kako je njegov ded, morda celo oče njegov skrbno prešteval „svitile tolarje“ ter jih hranil na dnu svoje skrbno zaprte škrinje; morda je videl, da je bil trdo prihranjeni denar všit v dedovi ah očetovi obleki, morda zataknjen v postelji... Zato pravim, ni čuda, ako se večina Slovincov še vedno tako boji za novce, katere si je prislužil ali podedoval, bojazen mu je, kakor je sedaj navada izražati se, „v krvi“. Zato pa vidimo, da je na vsakem imenitnem našem kraju boljša gostilna ali boljša trgovina v tujčevih rokah. Ta se pač ne boji, hrabro nastopa, še potrebno se mu ne zdi, da bi se priučil jeziku prebivalcev, med katerimi se je naselil; sè svojo prirojeno in priučeno ljubeznivostjo vabi tujce, prodaja drago in — služi novce.

Zdravilišča in kopališča so po slovenskem vsa le v nemških rokah, po parkih in šetaljščih so le nemški napisi ali vsaj na prvem mestu ni slovenskih; tako, da se ti zai v takem zdravilišči ali hotelu, da si na pristni nemški zemlji. Ako hočeš z divnih naših krajev pozdraviti svoje prijatelje ter jim poslati dopisnico z razgledom,

da vidijo vsaj na papirji divne kraje, po katerih je tebi dano hoditi — pošiljati moraš iz samih slovenskih krajev — nemški pozdrav. In če imajo kje slovenske pozdrave, naročajo si jih tako malo, da si vedno v nevarnosti, da ti odgovoré: „Pošle so nam vse slovenske, imamo le nemške, za to sezono ni vredno naročiti si drugih.“

Seveda, papir splesni ali pa postane recimo bled, drugačen do prihodnjega leta, ako bi ostala kakova taka dopisnica v zalogi.

Tudi v Narodnem domu v Celji prodajali so dopisnice samo z „Grussom“ (?!), ko bi vsaj v slovenskem domu pustili nas v miru z Grussom! Ali bi se res ne izplačalo napraviti v Celji slovenskih dopisnic? Samo na slavnosti bi jih bilo romalo več tisoč na razne strani. Z veseljem pa moram omenjati, da si naročé vsi kraji v Savinjski dolini slovenskih dopisnic s „Pozdravom“ in razgledom. V zakotnem in lepem Mozirji pisali smo že na take dopisnice, kamor gotovo ne pride toliko ali vsaj več Slovencev ne, nego v Celje ali kak drug večji slovenski kraj. Litija, ona narodna Litija, prodala je takih dopisnic že na tisoče — na korist družbe sv. Cirila in Metoda. In sedaj jih dobé vsi kraji po Savinjski dolini! Ljubeznivi ljudje, zavedni in še dovolj oduševljeni za narodno stvar so tam gori. Tudi časnikov prihaja tija mnogo in tudi praprosto ljudstvo čita za naše razmere veliko.

Tu doli se lahko reče, da Slovenci živé; drugači je višje gori tam ob Mariboru v slovenskih gorinah. Kamor se obrneš, vidiš le nemški napis in oni Slovenci skoraj ne vedó, da jim živé še drugi bratje, takó so ostavljeni, tako jim dohaja malo listov, tako malo je zanimanja za našo stvar.

O ubogi naši „Slovenki“ ni nihče vedel niti, da izhaja. O naših slovstvenih in političnih zadevah govoriti — Bog obvaruj! In kako rado blebeta vse nemški in tudi taki, ki mislijo slovensko in ki so na naši strani z dušo in srcem, le — z jezikom ne! Naše „Edinosti“ nikjer ni, zato so jim pa tudi vse naše razmere na Primorskem neznane popolnoma. Edini kaplan je med večjo družbo znal, kako živimo in vedel tudi tam edini, da izhaja „Slovenka“.

In kmetje? Ti so pač Slovenci, kaj? Seveda so, a na hiši, kjer sem bivala par dni, in to je v gorskem zakotji med samimi slovenskimi kmeti, na istej hiši je stal samo nemški napis: Essig, Seife, Öl, Hülsenfrüchte i. t. d.

Kmet, slovenski moj kmet, kaj hočeš še več? Edini list, na katerega se naročajo, je „Tagespost“ . . .

M á r i c a,

Žrtvenik posvečen svetima aposteljnomu Cirilu in Metodu v Lorettu. V stolnej cerkvi v Lorettu posvetil se je v minolem mesecu po sarajevskem nadbiskupu dru. Stadlerju glavni oltar kapelice, katerega so postavili Slovani v čast slovanskim aposteljnom. Žrtvenik je lep umotvor, za katerega je daroval vladika Stoosmayer 16.000 frankov. Narejen je iz rdečega mramorja iz Verone, a stol je iz belega istrskega mramorja. Na oltarji so tri slike. Srednja velika predstavlja Devico Marijo, na desni

in levi jej pa stojita slovenska aposteljna. Nad temi slikami stoji Jezusov kip, kraj njega štirje evangelisti. Na vrhu žrtvenika je kip Boga Očeta. Oltar je bogato pozlačen, okolo stola je pa plohorezba, ki kaže prenos kosti sv. Cirila v Rimu iz cerkve svetega Petra v cerkev sv. Klementa. Mramornato delo je od A. Biondette v Benetkah; slikarije so od Stanislava de Wittena, načrt žrtvenika od grofa Sacconija. Slog se odlikuje po čistoti, a izdelan je v Rimu. Prosvjeta

Narodni dom v Barkovljah pri Trstu. Dne 29. avgusta odpre se s primerno slavnostjo „Narodni dom“, katerega je kupilo obrtnijsko društvo v Barkovljah. Slovenci se morajo veseliti tega koraka, kajti hiša ni kje gori v hribih, ampak ob morji in s tem so nas vrli Barkovljani razveselili najbolj, da so postavili svoj dom tija doli in niso si ustvarili svojega zavetišča kje daleč gori. Le tako naprej, junaci!

Zdravnica. Ema Wakefield, zamorka iz združenih držav v Ameriki (znano je, da so v prošli dobi v Ameriki imeli mnogo zamorskih (afriških sužujev) je prebila doktorske izpite in dobila dovoljenje za ustanovitev kot zdravnica v Louisiani.

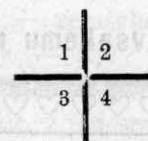

Doma.

— *Kako se čistijo čilimi* (proge, tepihi). Čilimi vsake vrste, ako so zbeleli, ali ako se na njih poznajo madeži, čistijo in oživijo se jim barve, ako se drgnejo se suknom, katero namočimo v zmesi iz enega dela vode in treh delov volovskega žolča. Radi neprijetnega duha delaj to na planem.

— *Kako se ohrani zelje.* Zeljnate glave se olupijo do rmenega nežnega dela in potem obesijo na zračen prostor, da izpuhti voda iz njih. Potem se razrežejo jako na drobno kakor kislo zelje, razrezano potrosi v sita ter pusti še nekaj dni na zraku. Vsak dan se mora to premešati. Ko je dovolj velo, dene se v gorko peč ali na gorko ognjišče ter se pusti, dokler se rezanci prav posuše!

Križna uganjka.

1 = zvér, 2 = žival v perutnini, 1 in 2 = eden prejšnjih srbskih regentov, 3 in 2 = delavec na kmetih, 1 in 4 = oni, ki riše, 2 in 4 = prodajalec tičev.

Naznanilo.

Založništvo „Vžigalic družbe sv. Cirila in Metoda“, prejelo je te dni toliko množino tega narodnega blaga, da vsako naročilo lahko točno izvrši. Zaloga je v trgovini Iv. Perdana v Ljubljani, Vodnikov trg. — Slovenke Kupujte le družbine vžigalice, ker s tem razširjate slovensko ime in gmotno podpirate družbo sv. Cirila in Metoda. — V Trstu se dobivajo tudi „Svinčniki družbe sv. Cirila in Metoda“ v tabakarni g. Lavrenčič-a Piazza Caserma št. 1.

Jedini zastop

tovarne „GUTENBERG“ v Gradcu za
trgovinske registre zistem

„Patent Workman Chicago“

izvršuje vsako delo glede trgovinskih
registrov, brošur in plakatov po naju-
godnejših cenah.

Za naročbe in nadaljnja pojasnila
obrniti se je do glavnega zastopnika,

Arnolda Coen

TRST — Acquedotto 35 — TRST

Naznanilo!

Spodaj podpisani raznašalec lista „Edinost“, ki je
zajedno **urar**, priporoča se toplo p. n. občinstvu za
popravljanje vsakovrstnih ur.

Udani.

Friderik Colja

vratar hiše št. 8 ulica Solitario.

Alessandro Levi & Minzi

Trst, via Riborgo, 21 in Piazza Vecchia
št. 21.

zaloga pohištva

in tapetarij vseh slogov. lastnega izdelka.
Bogato skladišče ogledal in vsakovrstnih
slik. — Na zahtevanje ilustrovan cenik
zastonj in franko. Naročeno blago stavlja
se parnik, ali na železniško postajo, ne
da bi za to računil stroške.

FAMBUKIC

dobiva se pri tvrdki

J. Stjepušin

Sisak

Cenike pošiljam vsakemu na zahtev franko.

Gabrielj

lekarnar

Ljubljani

Piccoli

pri angelju

Dmajska cesta

— Najvišje priznanje —
na II. mejnar. farm. razstavi v Pragi 1896
London-Pariz-Zenever 1892-1893.

Železnato vino

preizkušene, zanesljivega učinka, ima v sebi
lahko prebavljiv železnat preparat, kateri učin-
kuje pri slabotnih, na pomanjkanju krvi in na
živcih trpečih osebah, priporočljiv posebno
tudi za slabotne, blede otroke.

Deset gramov tega preparata ima v sebi 25 miligramov že-
leznatoga kisleka in 10 miligramov izlečka iz skorje kines-
kega drevesa.

Lekarnar Piccoli v Ljubljani jamči za ozna-
čeno, zmeraj jednako se-
stavo, potrjeno po kemični razkrojni dr. H. Hagerja
v Frankobrodu na Odri in prof. Balt. Knapit
seha, zapriseženega sodnijskega kemika v Ljubljani

Steklenica imajoča pol litra velja 1 gld., 4 polliterske ste-
klenice 3 gld. 60 kr., franko s poštnino vred 4 gld.

Naročbe odpošiljajo se točno proti poštnem povzetju.

Li-t zhaja vsako drugo soboto in štane za vse leto 3 gld.; za naročnike „Edinosti“ pa 2 gld.; posamezne številke se bodo dobivale
v Trstu v tabakarni: pri Chiozzi in pri g. Lavrenčiču (Piazza Caserma), pri Pipanu (Ponte della Fabbra) in pri Fratniku (Sv. Ja-
kop po 12 kr. Rokopisi naj se pošiljajo uredništvu „Slovenke“, naročnina pa upravništvu „Edinosti“ ulica Molino piccolo, hšt. 3, II. nstr.

Lastnik konsorcij lista „Edinosti“ — Izdavatelj in odgovorni urednik **Fran Godnik**. — Tiskarna Dolenc. Trst.